

Uredništvo portala Sistory nima soglasja avtorja za objavo članka

cirana enota II, en fond pa Muzej narodne osvoboditve v Mariboru.

Zgodovinski arhiv v Celju ima po velikosti tretjo največjo zbirko gradiva nemškega okupatorja iz obdobja druge svetovne vojne. Gradivo je pomembno za raziskovanje zgodovine okupacije na Celjskem in deloma tudi trboveljskih revirjev, kakor tudi za poznavanje problemov okupacije na Spodnjem Štajerskem.

Gradivo okupatorjevih organov v ZAC, ki ga je za 11 tekočih metrov, je urejeno po fondih in zbirkah. Večina fondov je pri pripravi inventarja dobila, glede na prejšnje stanje, povsem novo ureditev. Pri gradivu, ki je bilo označeno z delovodniškimi številkami ali šiframi, je avtor obnovil prvotno ureditev, za neoznačeno gradivo pa je uporabil kronološko ali kronološko-tematsko razporeditev.

Inventar je sestavljen po sodobnih arhivističnih načelih.

V **uvodu** je avtor predstavil osnovne podatke o okupatorjevih uradih-ustvarjaleih gradiva (občine, deželne svetnike, izpostave in podružnice Urada državnega komisarja za utrjevanje nemštva v Mariboru), prikazal značilnosti arhivskega gradiva okupatorjevih uradov, navedel uporabljeno literaturo ter seznam uporabljenih kratic.

Večino inventarja predstavlja **popis arhivskega gradiva**. Popis občine Celje je na prvem mestu (str. 8-33), sledijo popisi še sedemnajstih občin s celjskega območja in trboveljskih revirjev, ki si sledijo po abecednem redu (str. 34-104). Popisom občin sledita popis deželnih svetnikov za okrožji Celje in Trbovlje (str. 104-111), le-tam pa popisi izpostav in podružnic pooblaščenecv državnega komisarja za utrjevanje nemštva v Celju, Šoštanj in Trbovljah (str. 112-120). V dodatku je predstavljeno arhivsko gradivo različnih provenienc in okupatorjevi vaški kroniki Braslovč in Vranskega (str. 121-122).

Na koncu inventarja sta seznama osebnih in zemljepisnih imen.

Inventar, ki je pred nami, je koristen pripomoček za uporabo arhivskega gradiva okupatorjevih civilnih organov, ki ga hrani ZAC. Omogoča nam hitro in racionalno seznanjanje z arhivskim gradivom, kakor tudi hiter izbor gradiva za izbrano raziskovalno temo.

Bojana Aristovnik

Bojan Himmelreich, Gradivo okupatorjevih civilnih organov 1941-1945 v fondih Zgodovinskega arhiva v Celju, zbirni inventar, Zgodovinski arhiv Celje, Inventarji 6, Celje 1996, 135 strani

Zgodovinski arhiv v Celju (ZAC) je leta 1996 izdal že šesti inventar v knjižni obliki. Inventar z naslovom Gradivo okupatorjevih civilnih organov 1941-1945 je za objavo pripravil višji arhivist Bojan Himmelreich.

ZAC pokriva območje, na katerem je v času okupacije 1941-1945 delovala vrsta okupatorjevih organov, katerih gradivo je, v primerjavi z ostalimi območji, ohranjeno dobro, a precej nepopolno. Večine okupatorjevega gradiva s celjskega področja pa ne brani ZAC, ampak Arhiv republike Slovenije, dlisto-

Zorka Skrabi, Arhivska zapuščina Marjana Kozine (1907-1966), skladatelja, publicista in prevajalca, Ljubljana - Novo meslo 1996

Serijske publikacije Gradivo in razprave, ki jo izdaja Zgodovinski arhiv Ljubljana, se je v letu 1996 povečala kar za tri nove publikacije. Dve sta predvsem raziskovalnega značaja, njuni izsledki pa seveda temeljijo tudi na virih, ki jih brani ta ustanova. Tretja

publikacija, o kateri želim napisati nekaj več, pa je povsem drugačnega značaja. Gre za predstavitev arhivskega gradiva fonda Marjan Kozina, skladatelj in publicist (NME 192). Gradivo predstavlja zapuščino slovenskega skladatelja, ki sta jo novomeški enoti Zgodovinskega arhiva Ljubljana pularila Metka Dovecar in Jurij Kozina, njegova hči in sin.

Dragocene dokumente so skladateljevi svajci (predvsem njegova soproga Neda) skušali že sami urediti, a žal dela niso uspeli končati. Tako se je gradivo, deloma neurejeno, znašlo v arhivu. Tu je pritegnilo pozornost kolegice arhivistke Zorke Skrabl, ki je sklenila zapuščino pomembnega Slovenca dokončno urediti.

Seveda gradivo o Marjanu Kozini, ki ga Zgodovinski arhiv Ljubljana hrani, ni edino ohranjeno. Precej se ga nahaja tudi v drugih kulturnih ustanovah, npr. v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani in Glasbeni šoli Marjana Kozine v Novem mestu. Vendar je tisti del zapuščine, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, zelo pester, vsaj po zvrsteh gradiva. Tu namreč najdemo rokopise in tipkopise, spričevala, diplome, korespondenco, slikovno gradivo ter tiske.

Inventar, ki ga je Zorka Skrabl izdelala, je zelo podrobno razdelan. V posebnem poglavju opiše razvrstitev gradiva in elemente inventarja, kar je bilo zaradi pestrosti gradiva pravzaprav neobhodno potrebno. Dokumente je sprva razvrstila na večje skupine po temah oz. vsebini, te pa je razgradila še na manjše in bolj patančne: osebni dokumenti (rojstni in krstni list; spričevala in diplome; prošnje; odločbe; dokazila o službovanju in razna potrdila; pogodbe, računi; odlikovanja in priznanja; nagrade; sami o sebi), korespondenca (čestitke in vabila ob raznih jubilejih; zalivale; obvestila, sporočila), glasbena dela (inštrumentalna glasba: simfonična, komorna in solistična glasba; opera, kantata; zborovska glasba, partizanska pesem; samospevi; šlagerji, popevke, šansonji, operete; filmska glasba; tiski), proza (spisi o lastni glasbi in glasbi na splošno; humoreske, črtice; kritike; govori, referati, predavanja; spisi o vsem mogočem; potopisi, tiski), prevodi, filmski, operni in drugi scenariji in libreto, snemalne knjige, ostalo gradivo (časopisni izrezki o življenju, delu in smrti; sužalne hrvojavke, osmrtnice, govori ipd.; plakati, gledališki in koncertni listi; vabila in sporedi; delo in življenje; kritika njegovih del ipd.; seminarske naloge, poročila glasbenih šol), fotografije (portreti; družinske in priložnostne fotografije; fotografije iz časa NOB; fotografije s sprejemov; fotografije s prijatelji; fotografije njegovih odrskih del in filmov; razne fotografije).

Splošno glasbeno izobraženemu bralcu že branje tega "razvrstitvenega" poglavja najbrž takoj pride na misel, da večina Slovencev pravzaprav pozna Marjana Kozina le kot skladatelja. Le redki pa vedo, da bi ga ravno tako lahko poznali in obravnavali tudi kot publicista, literata. Njegov skladateljski opus resda ni med najboljše, vendar Zorka Skrabl obenem zapiše, da ta obsega primere z vseh glasbenih področij: opernega, simfoničnega, komornega, solističnega, vokalno-instrumentalnega in filmskega. Tudi na področju publicistike je bil pester avtor, pa naj je šlo

za potopisne članke s popotovanj po Evropi in Egiptu ali pa kritike, polemike, govore, referate in predavanja. Še najinanj morda slišimo o Marjanu Kozini kot literatu - piscu in prevajalcu. Iz njegove zapuščine je razbrati, da je bil človek, poln humorja: pisal je zanimive humoreske tako s področja umetnosti in umetnikov kot dogodkov in stvari iz vsakdanjega življenja (npr. satirični zapis o številnih človekovih lastnostih - od vljudnosti, dobrote in zvestobe do nevoščljivosti in domišljavosti). Posebej moram omeniti tudi atraške zgodbe. Od prevodov pa premore Kozinova zapuščina v Zgodovinskem arhivu Ljubljana pravzaprav le prevode uglasbenih pesmi in enega članka (o početju na Mesece). Posebej pa moram omeniti tudi libreto, tekste pesmi, ki jih je uglasbil, ter operne in balete scenarije - vendar vse njegove stvaritve niso bile realizirane.

Kot sestavni del inventarja je tudi poglavje, ki predstavi Marjana Kozina kot osebo: Življenje in delo Marjana Kozine (1907-1966). To je kratek vpogled v najpomembnejše postaje v njegovem življenju. Kot večina umetnikov ga je vseskozi nosilo po svetu: Novo mesto - Vipava - Novo mesto - Dunaj - Praga - Maribor - Beograd, nato se je vrnil v Slovenijo, kmalu je napočila 2. svetovna vojna in aktivno se je vključil v partizane. Po vojni je služboval v Ljubljani kot izredni profesor kompozicijskega oddelka Akademije za glasbo, kmalu pa je postal tudi redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v razredu za umetnost. Vendar spričo najbrž nemirne narave ni dolgo zdržal v ljubljanski enoličnosti: rad je potoval, obiskal mnoge kraje Evrope ter celo Egipt.

Zorka Skrabl je inventarju na koncu dodala tudi stvarno kazalo ter kazalo osebnih imen - kar je pravzaprav nujni del. Bralcu sta ob tako raznolikem gradivu resnično v pomoč, kljub temu da je avtorica gradivo uredila in popisala zelo sistematično, in kar je najpomembnejše, pregledno.

Da je inventar izšel kot samostojna publikacija, je razveseljivo. Ne le zato, ker je pač spet eden več. Predvsem zato, ker pripomore k spoznavanju druge, literarne plati skladatelja Marjana Kozine ter spoznavanju njegove široko naravnane osebnosti. In tudi zato, ker se bu s tem Zgodovinski arhiv Ljubljana po svoje oddalžil Kozini. Navomeška glasbena šola, ki se imenuje po njem, se je že.

Marjana Kos

France Štuki, Knjiga hiš v Škofji Loki III. Stara Loka In njene hiše, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Gradivo in razprave 17, Ljubljana-Škofja Loka 1996

S prirejeno doktorsko disertacijo je zaključena enkratna trilogija Franceta Štukla "Knjiga hiš v Škofji Loki". V prvi knjigi je avtor obdelal loško predmestje,